

การพัฒนาภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โดยใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

DEVELOPMENT OF TEACHER LEADERSHIP FOR THE BACHELOR OF
EDUCATIONS STUDENTS AT SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY
BY USING COMMUNITY SERVICE LEARNING PROGRAM

มนตา ตุลย์เมธาการ และกัมปนาท บริบูรณ์
Manaathar Tulmethakaan and Gumpanat Boriboon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
E-mail: tongtatiya@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต 5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 – 3 จำนวน 24 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม และแบบสำรวจภาวะผู้นำครู

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว นิสิตมีภาวะผู้นำครูสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อคำนวณค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.08 แสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แตกต่างกับคะแนนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในระดับมาก 2) เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำครูใน 7 ด้าน พบว่าหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว นิสิตมีภาวะผู้นำครูเกือบทุกด้านสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านวัฒนธรรมความร่วมมือ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าขนาดอิทธิพลพบว่าโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ และด้านการใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน เพิ่มขึ้นในระดับมาก (Effect Size เท่ากับ 1.04, 0.86, 0.82 ตามลำดับ) ขณะที่โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีอาชีพ ด้านการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ และด้านการเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง (Effect Size เท่ากับ 0.76, 0.73, 0.63 ตามลำดับ) โดยที่โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือเพิ่มขึ้นในระดับเล็กน้อย (Effect Size เท่ากับ 0.42)

คำสำคัญ :

ภาวะผู้นำครู โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ABSTRACT

The objective of this research was to compare teacher leadership of the Bachelor of Educations students at Srinakharinwirot University previously and after using the community service learning program. Samples selected by purposive sampling, consist of 24 students, who are studying in the second, third year of the 2nd semester in the 2558 B.E. academic year, from Srinakharinwirot University's 5-year Bachelor Degree of Educations (Graduate Studies) programme. Research instruments include the community service learning program and the teacher leadership survey form.

The research results identified that 1) after having participated in the community service learning program, students have significant higher teacher leadership at 0.05. The effect size was 1.08, indicating that the posttest score is very highly different from the pretest score, 2) when considering teacher leadership in seven domains, it was found that, after having participated in the community service program, students have significant higher teacher leadership, at the 0.05, in almost domains, except the collaborative culture, compared with scores before participating in the program. In this regards, when considering the effect size, it was found that the community service learning program has resulted in high improvement of teacher leadership in the domains of facilitating improvements in instruction and student learning, using research to improve learning, and assessments and data for school, with the effect size of 1.04, 0.86, and 0.82 respectively. Meanwhile, the program affected moderate improvement of teacher leadership in the domains of promoting professional Learning, advocating student learning and profession, and improving outreach and collaboration with families and community, with the effect size of 0.76, 0.73 and 0.63 respectively. Lastly, the program affected low improvement of teacher leadership in the collaborative culture domain, with the effect size of 0.42.

Keywords :

Teacher Leadership, The Community Service Learning Program

ความสำคัญของปัญหา

ภาวะผู้นำครูมีความแตกต่างจากภาวะผู้นำโดยทั่วไป ภาวะผู้นำครูไม่ใช่การใช้อำนาจสั่งการ หรือการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตาม แต่รูปแบบของภาวะผู้นำครูเป็นกระบวนการที่ครูมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เพื่อนครูด้วยกันเอง นักเรียน รวมถึงชุมชน ในการบริหารจัดการโรงเรียน และการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาการเรียนรู้และยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน มีความสามารถในการใช้ศิลปะในการจูงใจเพื่อนร่วมงานให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเต็มใจ และบรรลุผลสำเร็จ

ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้นำทั้งภายในห้องเรียนและภายนอกห้องเรียนด้วย ทั้งนี้ ชมรมเพื่อการสำรวจภาวะผู้นำครู (Teacher Leadership Exploratory Consortium, 2008) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำของครูที่เอื้อต่อการเรียนและความสำเร็จของโรงเรียน โดยองค์ประกอบที่นำมาวิเคราะห์เกิดจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำครู ผลจากการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำของครูประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) วัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ 4) การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน 6) การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ

ภาวะผู้นำครูเป็นสิ่งสำคัญที่ควรส่งเสริมให้เกิดในครูทุกคน โดยเฉพาะในขั้นตอนการผลิตครูในการขับเคลื่อนงานด้านการช่วยเหลือและพัฒนาสังคมที่ประสบผลสำเร็จ ช่วยสนับสนุนการทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยอาสาสมัครจะเป็นพลังที่หนุนเสริมการดำเนินกิจกรรมที่เป็นภารกิจสำคัญขององค์กรและสังคม และการที่บุคคลเข้ามาเป็นอาสาสมัครยังมีส่วนช่วยพัฒนาตัวบุคคลนั้นเอง เช่น การพัฒนาภาวะจิตใจและอารมณ์ให้มีความมั่นคงสูงขึ้น การพัฒนาความเป็นผู้นำ การเรียนรู้การให้ความเคารพต่อผู้อื่น ฯลฯ (ศุภรัตน์ รัตนมุขย์, 2551) เสน่ห์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของงานอาสาสมัครคือเปิดโอกาสให้คนได้ขัดเกลาจิตใจของตนเองโดยการลงแรงลงความคิดช่วยให้ผู้อื่นได้ประโยชน์มากขึ้น ถือเป็นการลดการนำเอาเข้าตัว หรือเอาแต่ได้ของแต่ละคน เปลี่ยนเป็นการ “ให้” กับผู้อื่นบ้าง การทำงานอาสาสมัครเองนั้นก็เป็นการทำงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกันโดยไม่ได้อยู่ในกรอบขององค์กรที่เป็นทางการอยู่แล้ว ดังนั้นการทำงานจึงต้องใช้ทักษะการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Human skill) มากขึ้น เพื่อให้งานบรรลุผลเราจะมาทำตัวเก่งกาจอยู่คนเดียว ไม่รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น หรือที่เรียกกันว่ามีอีโก้ (Ego) สูงนั้น เพื่อนก็ไม่อยากทำงานด้วยโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เลยต้องปรับตัวปรับนิสัยเพื่อสื่อสารกับผู้อื่นให้ได้ การทำงานอาสาสมัครจึงเป็นขบวนการหนึ่งที่ช่วยให้คนได้เรียนรู้และขัดเกลานิ้วยใจของตนเองได้โดยอัตโนมัติ (มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ, 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ทิพประมวล และกัมปนาท บริบูรณ์ (2559) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานอาสาสมัครที่มีประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมระดับประเทศและระดับสังคมโลกในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านอาสาสมัครให้มีคุณภาพ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ตระหนักรู้ในตนเองในฐานะสมาชิกในชุมชน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อใช้ส่งเสริมภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนานิสิตครูให้เป็นครูที่มีคุณภาพต่อไป

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่พัฒนาขึ้น สามารถพัฒนาภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒให้สูงขึ้นได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษา คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี คณะศึกษาศาสตร์ ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 - 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 สำหรับ**กลุ่มตัวอย่าง** ได้แก่ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 - 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G*power โดยกำหนดค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.80 กำหนดระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และระบุอำนาจการทดสอบที่ 0.95 ได้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 19 คน ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดจำนวนตัวอย่างเพิ่มเป็น 24 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา กศษ 312 การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ที่ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ การบรรยาย การฝึกปฏิบัติ และการลงพื้นที่จริง เป็นการฝึกอบรมแบบอยู่ค่ายพักค้าง 3 วัน 2 คืน เพื่อเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วย ได้แก่ หน่วยที่ 1 เพื่อเรียนรู้กระบวนการอาสาสมัคร หน่วยที่ 2 ทักษะความเป็นพลเมือง หน่วยที่ 3 การบริการชุมชน หน่วยที่ 4 การทำงานเพื่อสังคม หน่วยที่ 5 กิจกรรมเสริมสร้างความเสมอภาค และหน่วยที่ 6 กิจกรรมสรุปถอดบทเรียน ซึ่งสร้างจากฐานแนวคิดการเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม งานอาสาสมัครและพัฒนาชุมชน และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้จัดการเครือข่ายจิตอาสาแห่งประเทศไทย ผู้จัดการศูนย์อาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และผู้ดำเนินการสำนักงานยุวกาชาด สภากาชาดไทย

2.2 แบบสำรวจภาวะผู้นำครู เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ ซึ่งสร้างเพื่อสอบถามการรับรู้ของนิสิตเกี่ยวกับภาวะผู้นำครูของตนเองใน 7 ด้าน ได้แก่ 1) วัฒนธรรมความร่วมมือ 2) การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ 3) การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ 4) การปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน 5) การใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน 6) การเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน และ 7) การสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ ผ่านการพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและวิจัยการศึกษา จำนวน 3 คน ประเมินความเที่ยงตรงตามเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.50 ทุกข้อคำถาม (IOC = 1.00) แบบสำรวจสามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และเมื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่าหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม แบบสำรวจภาวะผู้นำครูมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โดยให้นิสิตทำแบบสำรวจภาวะผู้นำครูเมื่อวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2559 ก่อนร่วมโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อการรับใช้สังคม หลังจากนั้นจึงดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ใน

วันที่ 11 – 13 กุมภาพันธ์ 2559 และให้นิสิตทำแบบสำรวจภาวะผู้นำครูอีกครั้งหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2559

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ภาวะผู้นำครูของนิสิต เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำครูก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) และวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) โดยคำนวณจากสัดส่วนของผลต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของนิสิต พบว่าหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว นิสิตมีภาวะผู้นำครูสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อคำนวณค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ 1.08 แสดงให้เห็นว่าคะแนนหลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแตกต่างกับคะแนนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ในระดับมาก รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครู ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	effect size	ความหมาย
ก่อน	24	136.8333	9.95497	5.377*	.000	1.08	ค่าเฉลี่ย แตกต่างกันใน ระดับมาก
หลัง	24	147.5833	11.52282				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม จำแนกตามแต่ละด้าน

เมื่อพิจารณาภาวะผู้นำครูใน 7 ด้าน พบว่าหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมแล้ว นิสิตมีภาวะผู้นำครูเกือบทุกด้านสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านวัฒนธรรมความร่วมมือ ซึ่งหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม นิสิตมีภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาค่าขนาดอิทธิพลพบว่าโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ และด้านการใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน เพิ่มขึ้นใน

ระดับมาก (Effect Size เท่ากับ 1.04, 0.86, 0.82 ตามลำดับ) ขณะที่โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ด้านการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ และด้านการเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพิ่มขึ้นในระดับปานกลาง (Effect Size เท่ากับ 0.76, 0.73, 0.63 ตามลำดับ) โดยที่โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม ส่งผลให้ภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือเพิ่มขึ้นในระดับเล็กน้อย (Effect Size เท่ากับ 0.42) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2 - 8

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือ ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	41.1667	3.45992	1.684	.106	0.42	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับเล็กน้อย
หลัง	24	42.6250	4.09467				

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	18.7500	1.93930	3.162*	.004	0.86	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับมาก
หลัง	24	20.4167	2.44801				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ของนิสิตการศึกษาศึกษาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	19.9583	1.96666	3.044*	.006	0.76	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับปานกลาง
หลัง	24	21.4583	1.91059				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้
ของผู้เรียน ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	14.2917	1.96666	6.470*	.000	1.04	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับมาก
หลัง	24	16.3333	1.78561				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน ของนิสิต
การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรมการเรียนรู้
ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	15.1250	2.02833	3.852*	.001	0.82	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับมาก
หลัง	24	16.7917	1.88770				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการเข้าถึงและการร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน
ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	11.9583	1.45898	2.381*	.026	0.63	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับปานกลาง
หลัง	24	12.8750	1.48361				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำครูด้านการสนับสนุนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีวิชาชีพ
ของนิสิตการศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนและหลังการใช้โปรแกรม
การเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	SD	t	p	Effect Size	ความหมาย
ก่อน	24	15.5833	2.06243	3.757*	.001	0.73	ค่าเฉลี่ยแตกต่างกันในระดับปานกลาง
หลัง	24	17.0833	1.44212				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ภาวะผู้นำครูของนิสิต หลังเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับการวิจัยของ เฉลิมชัย มนุเสวต (2543) ที่พัฒนารูปแบบวิชาการสอนเชิงบริการชุมชนทดลองใช้พัฒนาสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล รวมถึงภาวะผู้นำของนักศึกษาให้สูงขึ้นได้ และสอดคล้องกับผลวิจัยของชวลา เวชยันต์ (2544) ที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมกลุ่มหลากหลายกิจกรรม แต่ยังสามารถพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือได้ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นผลการประเมินการรับรู้ของตนเอง อย่างไรก็ตามจากการสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มของนิสิตพบว่านิสิตสามารถใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาตัดสินใจ และจัดการกับความขัดแย้งได้อย่างเป็นที่น่าสนใจ รวมทั้งมีทักษะในการนำเสนอความคิดและการอภิปรายอย่างมีอรรถาธิบาย สอดคล้องกับสำนักงานยุวกาชาด (2556) ที่ได้กล่าวถึงการอบรมวิทยากรสำหรับอบรมอาสาชวากาชาดที่จำเป็นจะต้องมีการพัฒนากระบวนการอาสาสมัครและการทำงานในชุมชนเพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติเดียวกัน และณัฐฐลักษณ์ ศรีมีชัย (2554) ที่กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนรู้ในภาคสนาม จำเป็นต้องเรียนรู้ทฤษฎีในเบื้องต้นจึงจะนำไปสู่การปฏิบัติที่สถานที่จริงได้ ในโปรแกรมการเรียนรู้เพื่อรับใช้สังคม สามารถช่วยให้บัณฑิตศึกษาบัณฑิต สามารถได้รับประโยชน์สูงสุดจากการเรียนและทำงานในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมที่พัฒนาขึ้น สามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำครูได้ในระดับมาก โดยเฉพาะการพัฒนาภาวะผู้นำครูด้านการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อปรับปรุงการเรียนรู้ และด้านการใช้การประเมินผลและข้อมูลโรงเรียน อย่างไรก็ตามควรเสริมกิจกรรมอื่นเพื่อเพิ่มภาวะผู้นำครูด้านวัฒนธรรมความร่วมมือให้เด่นชัดมากขึ้น อาทิ กิจกรรมเสริมความเข้าใจเรื่องความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมของเพื่อน

2. การนำโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไปใช้ ผู้ใช้ต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับกระบวนการอาสาสมัครและการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยสถาบันฝึกหัดครูสามารถนำเอาโปรแกรมการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคมไปปรับใช้ในรายวิชาชีพรู หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสำหรับนิสิตนักศึกษาวิชาชีพรูต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรประเมินภาวะผู้นำครูด้วยกลวิธีที่หลากหลาย ทั้งจากการประเมินตนเอง การประเมินโดยเพื่อน และการประเมินโดยวิทยากรกระบวนการ

บรรณานุกรม

- เฉลิมชัย มนุเสวต. (2543). การพัฒนารูปแบบวิชาที่ใช้การเรียนการสอนเชิงบริการในสถาบันอุดมศึกษาสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (อุดมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชวาลา เวชยันต์. (2544). การพัฒนาแบบการเรียนการสอนที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม เพื่อส่งเสริมความตระหนักในการรับใช้สังคม ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ด. (หลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐลักษณ์ ศรีมีชัย. (2554). “การประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์สำหรับกลุ่มเป้าหมายการศึกษานอกระบบ,” ใน **รวมบทความทางวิชาการ เรื่อง ความเป็นผู้นำทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิชิตา จำปาเทศ รอดสุทธิ. (2551). **เข้าใจและเปลี่ยนแปลงชีวิตจิตอาสา...ทำไม**. สืบค้นจาก <http://semsikkha.org/tha/index.php/article/article-1/119-why-volunteer>.
- ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2551). **ระบบการบริหารจัดการงานอาสาสมัคร ศึกษากรณี: มูลนิธิพุทธฉือจี้ไต้หวัน**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- สมบัติ ทิพประมวล และกัมปนาท บริบูรณ์. (2559). การวิจัยและพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกอบรมด้วยกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์ เพื่อเป็นยุวอาสาสมัครคุมประพฤติ. **วารสารสำนักบัณฑิตอาสาสมัคร**. 12 (2).
- สำนักงานยุวกาชาด. (2556). **คู่มือวิทยากรสำหรับการอบรมอาสายุวกาชาดหลักสูตรพื้นฐานยุวกาชาด**. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- Teacher Leadership Exploratory Consortium. (2008). **Teacher Leader Model Standards**. Retrieved November 15, 2014, from https://www.ets.org/s/education_topics/teaching_quality/pdf/teacher_leader_model_standards.pdf.